

Nr 188.

Av herr **Hage m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter.

Under åttonde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit, att ett reservationsanslag av 750 000 kronor skall anslås för budgetåret 1947/1948 till bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter. Därmed avses även att ett sådant statsanslag skall utgå till ett skolhem av detta slag, åstadkommet i Luleå. Det framgår av regeringsförslaget, att hela kostnaden för uppbyggandet av nämnda hem kommit att påvila Luleå stad, vilket samhälle är ett synnerligen skattetyngt sådant — enligt Årsbok för Sveriges kommuner 1946 hade Luleå stad ett samlat kommunalt utdebiteringsbehov av 13:60 kr. per skattekrona. Det fanns endast tre städer i landet, vilka hade ett högre skattetryck. Härtill kommer att stadens ekonomiska ställning är synnerligen osäker och labil, beroende bl. a. på att mängden av den exportmalm, som tager sig fram över dess hamn, gått och alltjämt går upp och ner, vilket sammanhänger med internationella konjunkturer m. m.

Under hänvisning bl. a. till här nämnda förhållanden framfördes på sin tid i landstinget en framställning om anslag från tinget till staden för här nämnda ändamål, varvid framhölls, att de flesta lärjungarna, för vilka dessa inkvarteringsanordningar voro avsedda, hade sitt hemvist i länets kommuner i övrigt — alltså ej i Luleå. Nämnda framställning avslogs av landstinget. Emellertid har nu Kungl. Maj:t — på förslag av statskontoret — i den här ovan omnämnda framställningen ansett, att landstinget borde repartisera till åstadkommandet av här nämnda skolhem. Kungl. Maj:t har alltså ansett, att statens bidragsgivande till Luleå stad bör förbindas med villkoret, att landstinget skall deltaga med en viss summa — 50 000 kronor — i tillkomsten av skolhemmet. Statens bidrag för ändamålet skulle då bli 125 000 kronor.

Undertecknade motionärer ha i och för sig intet att i princip anmärka mot detta Kungl. Maj:ts villkor. Men vi finna det å andra sidan synnerligen beklagligt, om fastställandet av ett sådant villkor som detta skulle kunna leda till att Luleå stad alltjämt finge ensam taga på sig hela kostnaden — vilket icke är alldeles otänkbart. Härmed mena motionärerna icke alls, att de anse, att det vore riktigt, om landstinget i en sådan situation som denna återigen avloge en framställning om anslag för här nämnda ändamål. Men å andra sidan vilja motionärerna framhålla, att det icke är otänkbart, att det inom landstinget alltjämt kan finnas en majoritet, vilken kan komma att gå på avslag på här nämnda framställning och motivera detta med de särskilda omständigheter, vilka utan tvivel kunna åberopas, då det gäller att överföra på landstinget anslag, vilka kanske kunna

räknas till de mera perifera bland de anslag, varmed landstingen i allmänhet syssla.

Här kan också åberopas det förhållandet, att Norrbottens läns landsting är det hårdast skattetyngda av landets samtliga landsting och att landstinget sedan långa tider tillbaka haft den ställningen. Landstingsskatten har under ett flertal år varit 4:30 kr. per skattekrona men har nu gått ned till 4:05 kr., vilket dock alltjämt innebär, att uttaxeringen — som här förut anmärkts — är den högsta i landet. Jämför härmed landstingstaxeringen i mellersta och södra Sverige, vilken håller sig omkring 2:40 à 3 kr.

Men härtill kommer, att det kan befaras, att ett fullföljande av principen — att bidrag från landstinget alltid skall givas för blivande och planerade skolhem — kan komma att nödvändiggöra en återhållsamhet från landstingets sida, då det gäller exempelvis anslagsgivande för ändamål, som måste anses i ännu högre grad ligga närmare landstingens lämpliga anslagsgivanden, främst då sjukvården.

Här bör också i detta sammanhang kunna framhållas, att landstingsskatteunderlaget i länet — som till stor utsträckning vilar på tvenne synnerligen konjunkturbetonade exportindustrier — är synnerligen labilt och osäkert, vilket framgår vid en jämförelse med andra landstingsområden i landet. Det oaktat har Norrbottens landsting vågat sig på att taga på sig en hel del bördor av olika slag, vilka icke förekomma i en del andra landsting, exempelvis en del mycket höga jordbruksanslag, som i andra län — där ett mera stabilt jordbruk existerar — bäres av hushållningssällskapen. Så har landstinget i Norrbotten exempelvis för budgetåret 1947/1948 beslutat giva ett samlat anslag av tillsammans 206 460 kronor för "jordbruk och binäringar". Överhuvud framgår av befintlig statistik, att landstingen i Norrland bl. a. av skäl, som här antytts, utökat sitt anslagsgivande för här nämnda ändamål under en tioårsperiod med 98,8 proc., under det att övriga landsting kunnat högst väsentligt minska sitt anslagsgivande för detta ändamål under nämnda period.

Det som här ovan anförts må icke betraktas som ett försvar från motionärernas sida för ett ev. avslag från landstingets sida, då det gäller att avgöra, om landstinget skall giva något anslag för här nämnda ändamål och därmed medverka till statens anslagsgivande. Det är endast en antydning därom, att landstingets majoritet *kan* komma att ur här nämnda utgångspunkter avslå en framställning om anslagsgivande för ändamålet. Skulle detta ske, kommer alltjämt hela bördan att falla på Luleå stad, vilket samhälle bl. a. nu tagit på sig en betydande börda exempelvis för en medverkan till framskapande av ett mycket betydande bostadsbestånd, vilket nödvändigt måste produceras med hänsyn till den ökade befolkningsstock, som beräknas tillföras samhället, främst genom tillkomsten av den beslutade utbyggnaden av malmförädlingen på Svartön.

Under hänvisning till vad här ovan anförts hemställas alltså,

att riksdagen vid behandlingen av anslaget till "bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter" (se

huvudtiteln, bil. 10, s. 335—337 i statsverkspropositionen) måtte med hänsyn till Norrbottens läns landstings höga uttaxering och andra här anförda omständigheter uttala sig för, att ett anslagsgivande från anslaget till skolhemmet i Luleå icke måtte förbindas med det föreslagna villkoret, att Norrbottens läns landsting även skall giva anslag för nämnda ändamål, ävensom att riksdagen måtte medgiva, att statsbidraget får utgå med 75 proc. av stadens kostnader för uppförandet [353 800—50 000 (LKAB:s anpart) = 303 800] eller 227 850 kronor.

Stockholm den 23 januari 1947.

Ernst Hage.

Ragn. Bergh.

Hugo Sundberg.
